

'N BINDINGSPROGRAM VIR VERWANTE,
ENKELOUERPLEEGMOEDERS EN PLEEGKINDERS

deur

Christelle Blunden

Voorgelê ter vervulling van 'n deel
van die vereistes vir die graad

DOCTOR PHILOSOPHIAE
(MAATSKAPLIKE WERK)

in die

Fakulteit Geesteswetenskappe
Universiteit van Pretoria

PROMOTOR: DR. J.M.C. JOUBERT

PRETORIA

MEI 2005

“En al sou ek die gawe van profesie hê en al die geheimenisse weet en al die kennis, en al sou ek al die geloof hê, sodat ek berge kon versit, en ek het nie die liefde nie, dan sou ek niks wees nie ... Die liefde is lankmoedig en vriendelik; die liefde is nie jaloers nie; die liefde praat nie groot nie, is nie opgeblase nie, handel nie onwelvoeglik nie, soek nie sy eie belang nie, word nie verbitterd nie, reken die kwaad nie toe nie, is nie bly oor die ongeregtigheid nie, maar is bly saam met die waarheid. Dit bedek alles, glo alles, hoop alles, verdra alles. Die liefde vergaan nimmermeer ...”

1 Korinthiërs 13:2, 4-8

Opedra aan my twee verbasende genadegawes, Frikkie en Carmen.

DANKBETUIGINGS

My opregte dank aan my Hemelse Vader en Sekuriteitsbasis vir onverdiende genadegawes.

My ewe opregte dank aan die volgende persone wat my denke gevorm en herskep het:

- Die respondente wat my toegelaat het om 'n indruk op hul lewens te maak en my in hul vertrouwe geneem het.
- Dr. Kotie Joubert, my studieleier, wat 'n onontbeerlike bron van invloed en ondersteuning was en my deur verskeie krisisse gedra het.
- Prof. Willem Schurink vir hulp met metodologiese, kruiskulturele en ander aspekte.
- Me. Nicolette Myburgh, Programbestuurder van CMR Daveyton, wat deur haar aktiewe hulp en ingryping hierdie navorsing moontlik gemaak het.
- Kundiges in die Verenigde State van Amerika, veral Phillis Booth, Sandra Lindaman, dr. Kevin O'Connor en dr. Jeff Pickens, wat my aangemoedig het om die MIM in hierdie navorsing te gebruik.
- Me. Rina Owen en kollegas van die Departement Statistiek aan die Universiteit van Pretoria vir die statistiese verwerking van die data.
- Me. I. Stahmer vir noukeurige taalkundige versorging van die proefskrif.

Graag wil ek ook die volgende mense in my kleiner kring bedank vir hul onbaatsugtige hulp en ondersteuning:

- My eggenoot en betroubare steunpilaar, Trevor Blunden, vir hulp met die videobandopnames, invoer van literatuur en volgehoue ondersteuning.
- My dogter, Leeanne Blunden, vir die tegniese versorging van die teks.
- My dogter, Carmen Viljoen, vir hulp met die grafieke.
- My broer, mnr. A.W. Warrington, vir treffende grafiese uitbeeldings van die program.

OPSOMMING

'N BINDINGSPROGRAM VIR VERWANTE ENKELOUERPLEEGMOEDERS EN PLEEGKINDERS

deur

CHRISTELLE BLUNDEN

Promotor: Dr. J.M.C. Joubert

Departement Maatskaplike Werk en Kriminologie

Universiteit van Pretoria

Graad: Doctor Philosophiae

Die aantal kinders wat by hul grootmoeders in pleegsorg geplaas word, het drasties toegeneem. Die hoofrede vir hul pleegsorgplasing is die dood van hul moeder of beide hul ouers, veral weens MIV/vigs-verwante siektes. Welsynsorganisasies in Suid-Afrika beskik egter nie oor 'n program om binding tussen verwante enkelouerpleegmoeders en hul pleegkinders te versterk nie. 'n Verkennende studie is derhalwe onderneem om so 'n program te ontwikkel.

'n Tweevoudige toegepaste navorsingsbenadering, naamlik 'n positivisties-humanistiese of kwantitatief-kwalitatiewe benadering, is gevolg om die data in te samel. Die benadering sou die verkennende, ontwikkelingsnavorsing die beste dien.

Die doel van die studie was om 'n bindingsprogram vir verwante, enkelouerpleegmoeders en pleegkinders te ontwikkel, te implementeer en empiries te toets.

'n Kwasi-eksperimentele ontwerp, naamlik 'n vergelykende groep voortoets-natoets ontwerp, is gebruik om die program empiries te toets. 'n Kollektiewe gevallestudie is ook benut om die respondente se subjektiewe ervarings van die program waar te neem en te beskryf.

Die studie is deur die volgende navorsingsvraag gerig: Wat is die ervarings van 'n groep verwante enkelouerpleegmoeders en pleegkinders tydens die implementering van die bindingsprogram? Die vraag het berus op die volgende hipotese: Indien die program toegepas word, sal die binding van die verwante enkelouerpleegmoeders en pleegkinders verbeter. Die navorsingsvraag is beantwoord en die hipotese is bevestig.

Altesaam 50 pleegmoeder-kindpare (middelkinderjarige kinders en grootmoeders bo 50 jaar) wat in Daveyton (Gauteng) woonagtig was en gedurende 2004 kliënte van CMR Daveyton was, het aan die navorsing deelgeneem. Die steekproef is in twee ewe groot groepe verdeel: 'n vergelykende groep en 'n eksperimentele groep. Die eksperimentele groep sou 'n voortoets, program en natoets deurloop, maar weens die onttrekking van respondente het slegs 22% (11 moeder-kindpare) die intervensie deurloop. Die vergelykende groep het net die voor- en natoets gedoen.

Rothman en Thomas se model vir intervensienavorsing is benut om die bindingsprogram te ontwikkel. Die model het bestaan uit ses fases waarvan die eerste vyf fases in die studie benut is. Tydens die eerste fase is die probleem ontleed. Tydens die tweede fase is teoretiese inligting (oor binding en pleegsorg) versamel. Gedurende die derde en vierde fase is 'n teorie-gebaseerde bindingsprogram ontwerp en getoets om leemtes te identifiseer. In die vyfde fase is die program volledig geïmplementeer en die impak daarvan empiries getoets.

Die kwantitatiewe data (voor- en natoets) is met behulp van 'n bestaande bindingsmetingskaal, die Marschak Interaction Method Behavior Rating System (MIMBRS), ingesamel. Die MIMBRS is benut om die respondente se interaksies tydens 'n gestruktureerde interaksionele analise (die Marschak Interaksionele Metode of MIM) te kodeer. Omdat die MIM hoofsaaklik by geletterde mense gebruik word, is dit vir die doeleindes van hierdie navorsing aangepas vir gebruik by ongeletterde mense.

Die resultate van die voor- en natoets het getoon dat die intervensie suksesvol was. Die respondente wat die program deurloop het, het ten opsigte van al die veranderlikes wat gemeet is, 'n verbetering getoon.

SUMMARY

AN ATTACHMENT PROGRAMME FOR RELATED, SINGLE-PARENT FOSTER MOTHERS AND FOSTER CHILDREN

by

CHRISTELLE BLUNDEN

Supervisor: Dr J.M.C. Joubert

Department of Social Work and Criminology

University of Pretoria

Degree: Doctor Philosophiae

The number of children who are placed in foster care with their grandmothers has increased drastically. The main reason for their foster care placement is the death of their mother or both their parents, mostly because of HIV/Aids-related diseases. However, welfare organisations in South Africa do not have a programme at their disposal to strengthen attachment between related single-parent foster mothers and their foster children. An exploratory study was therefore undertaken to develop such a programme.

A twofold research approach, namely a positivist-humanistic or quantitative-qualitative approach, was followed to collect the data. The approach would serve the exploratory developmental research the best.

The aim of the study was to develop an attachment programme for related, single-parent foster mothers and foster children, and implement and empirically test the programme.

A quasi-experimental design, namely a comparative group pretest-posttest, was used to test the programme empirically. A collective case study was also used to observe and describe the respondents' subjective experiences of the programme.

The study was guided by the following research question: What are the experiences of a group of related single-parent foster mothers and foster children during the implementation of the attachment programme? This question was based on the following hypothesis: If the programme is applied, the attachment of the related single-parent foster mothers and foster children will improve. The research question was answered and the hypothesis was confirmed.

Altogether 50 mother-child pairs (middle-childhood children and grandmothers older than 50 years) who lived in Daveyton (Gauteng) and were clients of CMR Daveyton during 2004, participated in the research. The sample was divided into two equally large groups: a comparative group and an experimental group. The experimental group was supposed to have done a pretest, the programme and a posttest, but since several respondents withdrew from the research, only 22% (11 mother-child pairs) were subjected to the intervention. The comparative group did the pretest and the posttest only.

Rothman and Thomas's model for intervention research was used to develop the attachment programme. The model is comprised out of six phases of which the first five phases have been used in this study. During the first phase the problem was analysed. During the second phase information (about attachment and foster care) was collected. During the third and fourth phases a theory-based attachment programme was drafted and tested to identify shortcomings. In the fifth phase the programme was fully implemented and its impact tested empirically.

The quantitative data were collected with the aid of an existing attachment scale, the Marschak Interaction Method Behavior Rating System (MIMBRS). The MIMBRS was used to code the respondents' interactions during a structured interactional analysis (the Marschak Interactional Method or MIM). Since the MIM is mainly used among literate people, it was adapted for the purposes of this study for illiterate people.

The results of the pretest and posttest demonstrated that the intervention was successful. The respondents who did the programme showed an improvement in all the variables that were measured.

SLEUTELTERME

Binding
Bindingsprobleme
Gesin
Diade
Enkelouergesin
Pleeggesin
Pleegsorg
Pleegouer
Kind in risiko-omstandighede
Pleegkind

KEYWORDS

Attachment
Attachment problems
Family
Dyad
Single-parent family
Foster family
Foster care
Foster parent
Child at risk
Foster child

INHOUDSOPGAWE

Bladsy nr.

HOOFSTUK 1: ALGEMENE ORIËTERING TOT DIE STUDIE

1.1	INLEIDING	1
1.2	PROBLEEMFORMULERING	2
1.3	DOELSTELLIG EN DOELWITTE	3
1.3.1	Doelstelling van die studie	4
1.3.2	Doelwitte	4
1.4	NAVORSINGSVRAAG EN HIPOTESE	5
1.5	NAVORSINGSBENADERING	5
1.6	SOORT NAVORSING	6
1.7	NAVORSINGSONTWERP EN NAVORSINGSTRATEGIE	7
1.7.1	Die kwantitatiewe ontwerp	7
1.7.2	Die navorsingstrategie	8
1.8	NAVORSINGSPROSEDURE OF WERKWYSE	9
1.8.1	Die eerste fase: Probleemontleding en projekbeplanning	9
1.8.2	Die tweede fase: Inligtinginsameling en -sintese	10
1.8.3	Die derde fase: Ontwerp	10
1.8.4	Die vierde fase: Vroeë ontwikkeling en die voorondersoek	11
1.8.5	Die vyfde fase: Evaluering en gevorderde ontwikkeling	12
1.8.6	Die sesde fase: Ontbinding en bemarking	15
1.9	VOORONDERSOEK: TOETSING VAN MEETINSTRUMENT	15

1.9.1	Uitvoerbaarheid van die ondersoek	16
1.9.2	Toetsing van meetinstrument	16
1.10	OMSKRYWING VAN DIE UNIVERSUM, AFBAKENING VAN STEEKPROEF EN WYSE VAN STEEKPROEFNEMING	17
1.11	ETIESE ASPEKTE	19
1.11.1	Beskerming van proefpersone teen enige emosionele of fisiese skade	19
1.11.2	Bekom ingeligte toestemming	19
1.11.3	Voorkom misleiding van proefpersone	20
1.11.4	Voorkom skending van die privaatheid van die deelnemers	20
1.11.5	Kontrakteer met samewerkers	20
1.11.6	Die navorser moet bevoeg en bedrewe wees	20
1.11.7	Verantwoordelike hantering van die publikasie van resultate	21
1.11.8	Ontlading en herstel van proefpersone	21
1.12	DEFINISIES VAN HOOFKONSEPTE	22
1.12.1	Verskynsel-verwante definisies	24
1.12.2	Definisies wat met die proefpersone verband hou	28
1.13	SAMESTELLING VAN DIE NAVORSINGSVERSLAG	30
1.14	SAMEVATTING	30

HOOFSTUK 2:	'N LITERATUURVERKENNING VAN DIE STUDIE- GEBIED VAN BINDING	
2.1	INLEIDING	32
2.2	HISTORIESE OORSIG	33
2.2.1	Agtergrond oor John Bowlby	35
2.2.2	Die bydrae van Mary Ainsworth	36
2.2.3	Bevestiging van Ainsworth se navorsing	38
2.2.4	Kruiskulturele studies	38
2.3	TEORETIESE BENADERINGS	39
2.3.1.	Die klassieke psigoanalitiese benadering	39
2.3.1.1	Evaluering van die klassieke psigoanalitiese benadering	40
2.3.1.2	Die teorie van Erik Erikson	41
2.3.1.3	Die teorie van Anna Freud	43
2.3.1.4	Die teorie van Margaret Mahler	44
2.3.1.5	Die teorie van Melanie Klein	46
2.3.1.6	Die teorie van Donald Winnicott	47
2.3.1.7	Die teorie van Daniel Stern	47
2.3.1.8	Evaluering van Psigoanalitiese teorie	48
2.3.2	Die kognitiewe benadering	49
2.3.2.1	Die kognitief-strukturele teorie	50
2.3.2.2	Die sosiokulturele kognitiewe teorie	51
2.3.2.3	Kognitiewe neurosielkundige teorieë	52
2.3.2.4	Die interpersoonlike neurobiologiese benadering	53
2.3.2.5	Evaluering van die kognitiewe benadering	57
2.3.3	Die behavioristiese benadering	57
2.3.4	Die bindingsteorie van Bowlby	59

2.3.4.1 Die biologiese basis van binding	59
2.3.4.2 Die bindingsfiguur as sekuriteitsbasis van die kind	60
2.3.4.3 Die bindingsbeheer sisteem	61
2.3.4.4 Bindingspatrone	62
2.3.4.5 Die interne werksmodel	64
2.3.4.6 Paaie van persoonlikheidsontwikkeling	65
2.3.4.7 Bindingsteorie en intervensie	66
2.3.4.8 Evaluering van die bindingsteorie	67
2.4 SAMEVATTING	67
HOOFSTUK 3: DIE MIDDELKINDERJARIGE PLEEGKIND MET 'N BINDINGSVERSTEURING	
3.1 INLEIDING	71
3.2 SUBSTITUUTSORG	72
3.2.1 Pleegsorg	72
3.2.2 Redes vir sorgbehoewendheid en pleegsorg	73
3.3 GESKIEDENIS VAN PLEEGSORG	74
3.4 DIE PLEEGKIND IN SUID-AFRIKA: 'N KIND IN ONTSTELLE-LENDE OMSTANDIGHEDE	77

3.5	DIE MIDDELKINDERJARIGE PLEEGKIND	78
3.5.1	Algemene bindingsaspekte wat met kinderontwikkeling verband hou	79
3.5.2	Emosionele funksionering van die middelkinderjarige kind	82
3.5.2.1	Emosionele dinamika van die ontwrigting van ‘n binding	82
3.5.2.2	Teoretiese verduideliking vir skeidingsresponse	86
3.5.2.3	Emosionele reaksies op ‘n onverwerkte verlies	87
3.5.2.4	Emosionele regulasie	88
3.5.2.5	Die ouer se primêre rol in die emosionele ontwikkeling van die kind	90
3.5.3	Kognitiewe funksionering van die middelkinderjarige kind	90
3.5.3.1	Piaget se teorie	91
3.5.3.2	Die konsep “interne werksmodel”	93
3.5.3.3	Veranderings in die kwaliteit van interne werksmodelle	94
3.5.3.4	Die interne werksmodel van pleegkinders	95
3.5.3.5	Hiërargie van interne werksmodelle by pleegkinders	95
3.5.3.6	Interne werksmodel van die self	96
3.5.3.7	Interne werksmodel van pleegouers	97
3.5.3.8	Manipulasie van pleegouers	98
3.5.3.9	Dissiplinerings en grense	98
3.5.3.10	Probleme met “beheer”	99
3.5.3.11	Kognitiewe beperkinge	99
3.5.4	Sosiale funksionering van die middelkinderjarige kind	100
3.5.4.1	Invloed van die portuurgroep	100
3.5.4.2	Enkelouergesinne	101
3.5.4.3	Ouerskapstyle	101
3.5.4.4	Die sosiale aard van interne werksmodelle	101

3.5.4.5	Sosiale aspekte van 'n bindingsversteuring	103
3.5.5	Fisiese funksionering van die middelkinderjarige kind	104
3.5.5.1	Fisiese aspekte wat met 'n bindingsversteuring verband hou	105
3.6	KATEGORISERING VAN BINDINGSPATRONE	106
3.7	BINDINGSNAVORSING EN KULTURELE ASPEKTE	108
3.8	SAMEVATTING	109
HOOFSTUK 4:	ROL VAN DIE ENKELOUER PLEEGMOEDER VANUIT BINDINGSTEORIE GESIEN	
4.1	INLEIDING	112
4.2	ALGEMENE ORIËNTERING	113
4.3	KULTUUR-HISTORIESE AGTERGROND	114
4.4	DIE SELEKSIE EN KEURING VAN PLEGEOUERS	116
4.4.1	Binding	117
4.4.2	Lojaliteitskonflikte	117
4.4.3	Geborgenheid	118
4.4.4	Emosionele volwassenheid	118
4.4.5	Vertroue en identiteit	118
4.4.6	Ontwikkeling van die pleegkind se selfidentiteit	119
4.4.7	Die aard van die gesinsmodel	119
4.4.8	Persoonlikheidsaspekte	120
4.4.8.1	Beskerming	120
4.4.8.2	Sensitiwiteit	121
4.4.8.3	Beskikbaarheid	123
4.4.9	Belwenisse in die gesin van herkoms	124

4.4.10	Hantering van kinders se emosies	126
4.4.11	Gesondheids-, ekonomiese en behuisingsfaktore	127
4.4.12	Motiewe vir pleegsorg	127
4.5	DIE PRIMÊRE ROL VAN DIE PLEEGOUER	128
4.5.1	Primêre faktore wat pleegouers se gedrag kan beïnvloed	129
4.5.2	Gesinstres	129
4.5.3	Gesondheidsprobleme	131
4.5.4	Depressie	131
4.5.5	Ontoereikende ouerskapsvaardighede	132
4.5.6	Verlies van 'n bindingsfiguur	133
4.5.7	Sosiale isolasie	133
4.5.8	Eienskappe van 'n gesonde pleegmoder-pleegkindbinding	134
4.6	ROL VAN DIE PLEEGOUER IN INTERVENSIE	135
4.6.1	Affekregulering	136
4.6.1.1	Emosionele regulering	136
4.6.1.2	Affek	137
4.6.1.3	Ontwikkeling van emosionele regulasie in die diadeverhouding	138
4.6.1.4	Proses van nie-verbale ko-regulasie	139
4.6.1.5	Interne werkmodelle en bevooroordeelde interpretasies	141
4.6.1.6	Die rol van spel in nie-verbale ko-regulasie	141
4.6.1.7	Die proses van verbale ko-regulasie	142
4.7	DIE ROL VAN GRENSE IN PLEEGSORG	143
4.8	BINDING EN KULTURELE ASPEKTE	143
4.9	SAMEVATTING	145

HOOFSTUK 5: 'N BINDINGSPROGRAM VIR VERWANTE, ENKLEOUER PLEEGMOEDERS EN PLEEGKINDERS

5.1	INLEIDING	147
5.2	DIE KONSEP “PROGRAM” EN INTERVENSIEPROGRAM-VOORDELE	147
5.3	TEORETIESE UITGANGSPUNTE ONDERLIGGEND AAN DIE BINDINGSPROGRAM	150
5.3.1	Interpersoonlike-neurobiologiese benadering	150
5.3.2	Kognitiewe gedragsterapeutiese benadering	153
5.3.3	Gesinsisteamteorie	154
5.3.4	Bindingsteorie	156
5.3.5	Ervaringsterapie	158
5.4	BASIESE BEGINSELS	160
5.4.1	'n Veilige omgewing	160
5.4.2	Verhoudingsgebaseerde intervensie	160
5.4.3	Kliniese vaardighede	161
5.4.4	Direktief en empaties	162
5.4.5	Emosionele rykheid	162
5.4.6	Didakties	163
5.4.7	Kulturele sensitiwiteit	163
5.4.8	'n Hulpbronmodel	163
5.4.9	Terapie moet doelgerig op positiewe veranderings fokus	164
5.4.10	Buigbaar en aanpasbaar	164
5.5	OPEENVOLGENDE FASES VAN DIE INTERVENSIEPROSES	164
5.5.1	Assessering	165
5.5.1.1	Marschak Interaksionele Metode (MIM)	166

5.5.1.2	Toepassing van die MIM	167
5.5.1.3	Assessering van binding met die Marschak Interaksionele Metode (MIM)	168
5.5.1.4	Kwantitatiewe assessering met behulp van die MIM	168
5.5.2	Doelwitbepaling	169
5.5.3	Intervensiemetode	170
5.5.4	Herassessering	172
5.6	STADIUMS VAN INTERVENSIE	172
5.6.1	Herbesoek (“revisit”)	172
5.6.2	Hersening (“revise”)	172
5.6.3	Verlewendig (“revitalize”)	173
5.7	’N BINDINGSPROGRAM VIR VERWANTE, ENKELOUERPLEEGMOEDERS EN PLEEGKINDERS	173
5.7.1	Basiese struktuur en formaat van die bindingsprogram	184
5.7.2	Sessie 1: Leer mekaar ken en oriënteer die lede tot die groepwerkproses	185
5.7.3	Sessie 2: Bespreek die rol van vertroue in die moeder-kind verhouding	187
5.7.4	Sessie 3: Bespreek die groep se gemeenskaplike probleme	189
5.7.5	Sessie 4: Bespreek die groeplede se verlede	190
5.7.6	Sessie 5: Bespreek die groeplede se kinderjare	192
5.7.7	Sessie 6: Bespreek die groeplede se gevoelens van verlies en hartseer	194
5.7.8	Sessie 7: Bespreek die groeplede se gevoelens van verlies en woede	196
5.7.9	Sessie 8: Bespreek nuwe gedrag soos hoe om te kommunikeer	198
5.7.10	Sessie 9: Bespreek maniere van probleme effektief op te los	199
5.7.11	Sessie 10: Evalueer die groepwerkproses en sluit die program af	201
5.8	SAMEVATTING	202

HOOFTUK 6: EMPIRIESE RESULTATE

6.1	INLEIDING	205
6.2	OORSIG VAN DIE NAVORSINGSPROSES	205
6.2.1	Navorsingsprobleem	205
6.2.2	Navorsingsbenadering	206
6.2.3	Doel en doelstellings	206
6.2.4	Navorsingsvraag en hipotese	207
6.2.5	Soort navorsing	207
6.2.6	Navorsingsontwerp en -strategie	207
6.2.7	Navorsingsprosedure	208
6.2.8	Seleksie van respondente	212
6.2.9	Voorondersoek	212
6.2.10	Programimplementering	213
6.3	GEOGRAFIESE AFBAKENING	213
6.4	PROGRAMIMPLEMENTERING	214
6.4.1	Probleme met programimplementering	214
6.4.2	Wysigings ten einde die program suksesvol te implementeer	217
6.5	SOSIO-DEMOGRAFIESE KENMERKE VAN DIE RESPONDENTE	219
6.6	VOORTOETSRESULTATE	223
6.6.1	Die wyse waarop die ouer en kind mekaar waarneem	226
6.6.2	Invloed van duur van pleegsorg op die pleegmoeder-pleegkind-verhouding	233
6.7.	IMPLEMENTERING VAN DIE BINDINGSPROGRAM	239
6.7.1	Kwalitatiewe navorsingsbenadering van die studie	239

6.7.2	Kwalitatiewe data-insameling	240
6.7.3	Kwalitatiewe data-analise	240
6.8	BESPREKING VAN TEMAS EN SUBTEMAS	241
6.8.1	Bekendstelling en groeporiëntasie (sessie 1)	241
6.8.2	Rol van vertroue in die moeder-kindverhouding (sessie 2)	245
6.8.3	Die groep se gemeenskaplike probleme (sessie 3)	251
6.8.4	Die groeplede se verlede (sessie 4)	254
6.8.5	Die groep se kinderjare (sessie 5)	256
6.8.6	Die groep se gevoelens van verlies en hartseer (sessie 6)	257
6.8.7	Die groep se gevoelens van verlies en woede (sessie 7)	259
6.8.8	Nuwe gedragpatrone, soos hoe om effektief te kommunikeer (sessie 8)	260
6.8.9	Effektiewe maniere om probleme op te los (sessie 9)	261
6.8.10	Evaluasie van die program (sessie 10)	261
6.9	ASSESSERING VAN DIE GROEPWERKPROSES	262
6.10	PROGRAMMEVALUERING: VERGELYKING VAN DIE VOOR- EN NATOETS	270
6.10.1	Ontleding van die data	271
6.10.2	Veranderlikes wat gemeet is	271
6.10.3	Pleegmoeders se gedrag tydens die voor- en natoets	272
6.11	RESULTATE VAN DIE VOOR- EN NATOETS	272
6.11.1	Gesigsuitdrukking	272
6.11.2	Stemtoon	274
6.11.3	Liggaamsoriëntasie	275
6.11.4	Responsiwiteit	276

6.11.5 Oogkontak	277
6.11.6 Taakgefokusde gedrag	278
6.11.7 Aanbieding/aanvaarding van hulp	279
6.11.8 Spelerigheid	281
6.11.9 Die ouer-kindpare se sosiale betrokkenheid, balans en beheer en iteraksiekwaliteit	281
6.12 SAMEVATTING	283

HOOFSTUK 7: SAMEVATTENDE GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

7.1 INLEIDING	287
7.2 EVALUERING VAN DOELSTELLINGS	287
7.2.1 Kwalitatiewe doelstelling	287
7.2.2 Kwantitatiewe doelstelling	292
7.2.3 Kennisraamwerk onderliggend aan die navorsing	295
7.3 NAVORSINGSVRAAG EN -HIPOTESE	301
7.3.1 Navorsingsvraag	302
7.3.2 Navorsingshipotese	303
7.4 GEVOLGTREKKINGS	304
7.5 AANBEVELINGS	309
7.5.1 Die staat	309
7.5.2 Die welsynstelsel	310
7.6 LEEMTES IN STUDIE	312
7.7 TEMAS VIR VERDERE NAVORSING	313
7.7.1 Navorsingsvrae	313
7.7.2 Hipoteses	313
7.8 SLOTOPMERKING	313

BRONNELYS

315

BYLAE

343

LYS VAN TABELLE EN FIGURE

	Bladsy nr
TABELLE	
Tabel 5.1: Teoretiese uitgangspunte onderliggend aan die bindingsprogram	149
Tabel 6.1: Veranderlikes wat met die MIMBRS gemeet word	211
Tabel 6.2: Populasiegroei in Daveyton/Etwata, 1993-2002	213
Tabel 6.3: Groepwerksessies	215
Table 6.4: Oorsake van swak groepbywoning	217
Tabel 6.5: Kwaliteit van die pleegmoeders se -kinders se visuele en ouditiewe interaksionele gedrag soos op die MIMBRS behaal	224
Tabel 6.6: Pleegsorgduur en ordinale skaalwaardes van die pleegmoeders soos op die MIMBRS behaal	234
Tabel 6.7: Pleegsorgduur en MIMBRS-waardes van pleegkinders	236
Tabel 6.8: Assessering van pleegmoeders en -kinders se binding na die eerste sessie	263
Tabel 6.9: Assessering van die deelnemers se bindingsgedrag na die tweede sessie	264
Tabel 6.10: Assessering van die deelnemers se bindingsgedrag na die derde sessie	265
Tabel 6.11: Assessering van deelnemers se bindingsgedrag na die vierde sessie	266
Tabel 6.12: Assessering van deelnemers se bindingsgedrag na die sesde sessie	267
Tabel 6.13: Assessering van die deelnemers se bindingsgedrag na die sewende sessie	268
Tabel 6.14: Assessering van die deelnemers se bindingsgedrag na die agste sessie	269
Tabel 6.15: Assessering van die deelnemers se bindingsgedrag na die negende sessie	270
Tabel 6.16: Vergelyking van die pleegmoeders en pleegkinders se resultate vir gesigsuitdrukking soos op die MIMBRS behaal	273
Tabel 6.17: Vergelyking van die pleegmoeders en pleegkinders se resultate vir stemtoon soos op die MIMBRS behaal	274

Tabel 6.18:	Vergelyking van die pleegmoeders en pleegkinders se resultate vir liggaamsoriëntasie soos op die MIMBRS behaal	275
Tabel 6.19:	Vergelyking van die pleegmoeders en pleegkinders se resultate vir responsiwiteit soos op die MIMBRS behaal	276
Tabel 6.20:	Vergelyking van die pleegmoeders en pleegkinders se resultate vir oogkontak soos op die MIMBRS behaal	277
Tabel 6.21:	Vergelyking van die pleegmoeders en pleegkinders se resultate vir taakgefokusde gedrag op die MIMBRS behaal	278
Tabel 6.22:	Vergelyking van die pleegmoeders en pleegkinders se resultate vir aanbieding/aanvaarding van hulp op die MIMBRS	280
Tabel 6.23:	Die pleegmoeders se spelerigheid op die MIMBRS behaal	281
Tabel 6.24:	Die pare se response op oorhoofse aspekte op die MIMBRS behaal	282

FIGURE

Figuur 1.1:	Vergelykendegroep voortoets-natoetsontwerp	8
Figuur 2.1:	Skematiese voorstelling van die brein	54
Figuur 6.1:	Ouderdomsverspreiding van die pleegkinders	219
Figuur 6.2:	Geslagsverspreiding van pleegkinders gedurende die voortoets	221
Figuur 6.3:	Opvoedkundige peil (graad op skool) van die pleegkinders	221
Figuur 6.4:	Aantal jare wat die pleegkinders in pleegsorg was	222
Figuur 6.5:	Ouderdomsverspreiding van die pleegmoeders	222
Figuur 6.6:	Kwaliteit van pleegmoeders se responsiwiteit soos op die MIMBRS behaal	227
Figuur 6.7:	Kwaliteit van pleegmoeders se taakgefokusde gedrag soos op MIMBRS behaal	228
Figuur 6.8:	Kwaliteit van pleegmoeders se hulpaanbieding soos op die MIMBRS behaal	229
Figuur 6.9:	Responsiwiteit van die pleegkinders soos op die MIMBRS Behaal	230

Figuur 6.10: Taakgefokusde gedrag van pleegkinders soos op die MIMBRS behaal 231

Figuur 6.11: Hulpaanvaarding van pleegkinders soos op die MIMBRS behaal 232

BYLAE

Bylaag 1: Konsultasie met kundiges 344

Bylaag 2: Opleiding in die VSA 346

Bylaag 3: Die meetinstrument (MIM) en toestemming om dit te gebruik 347

Bylaag 4: Toestemming van die Christelik Maatskaplike Raad, Daveyton om hul kliënte by die navorsing te betrek 348

Bylaag 5: Skriftelike ooreenkoms aangaande etiese aspekte 349